

Preek over Filippenzen 1,21 – Een andere kijk op leven en dood (ds. J.C.Schaeffer)

Voorzang: Psalm 100, 1 en 2

Votum en Groet.

Zingen: Psalm 100, 3 en 4

Gebed

Zingen: Mijn Jezus, mijn Redder (Evangelische Liedbundel 372; Opwekking 461)

Kinderlied 6 (Zoek eerst het Koninkrijk van God...) - canon

Schriftlezing Oude Testament: Psalm 63

Zingen: Psalm 63, 2

Schriftlezing Nieuwe Testament: Filippenzen 1,12-26

Zingen: Gezang 473, 1. 2. 3. 5 en 10

Verkondiging van Filippenzen 1,21

Zingen: Gezang 455

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Leefregels

Zingen: Opwekking 159

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

We beginnen vanmorgen met een invuloefening.

Vul de volgende zin aan: *Het leven is voor mij...*

Of: *Het leven draait voor mij om...*

Wat zet u op de stippeltjes?

Het leven draait voor mij om mijn werk.

Of: het leven draait voor mij om mijn gezin.

Of: het leven is voor mij carrière maken.

En wat vul jij in op de stippeltjes?

Het leven is voor mij voetballen of muziek of plezier maken en uitgaan.

Wat maakt voor u/jou het leven de moeite waard?

Aan het begin van de dienst zongen we Psalm 100:

Roept uit met blijdschap: God is Hij.

Hij schiep ons, Héén behoren wij,

zijn volk, de schapen die Hij hoedt

en als beminden weidt en voedt.

Wat betekent dat voor u dat u van God bent?

Wat houdt het in dat Christus jouw baas is?

Daarover gaat het vanmorgen.

En daarvoor luisteren we naar de apostel Paulus.

Bij hem staat op de stippeltjes: **Voor mij is het leven Christus.**

In het Grieks staat dat voor mij heel nadrukkelijk voorop.

Voor *mij* is het leven Christus!

Voor *mij* draait alles om Christus!

Voor anderen kan het eer en aanzien zijn, of genot, of geld en bezit, of macht – noem maar op!

Maar voor Paulus draait alles om Christus.

En let op – dat geeft Paulus ook een andere kijk op de dood.

Dat is heel merkwaardig.

Omdat het in Paulus léven om Christus draait, verandert dat zijn kijk op de dóód.

Voor Paulus heeft de dood een ander gezicht gekregen.

En ik hoop dat ik u vanmorgen duidelijk kan maken hoe heilzaam Paulus' spreken hierover is, juist in onze tijd.

Even iets over Paulus' omstandigheden.

Hij schrijft deze brief uit een gevangenis, vermoedelijk in Rome.

Dat heeft alles te maken met zijn missie:

Jezus verkondigen als Heer over alles en iedereen.

Deze missie heeft hem al heel wat gekost.

Daar heeft hij veel voor over moeten hebben.

Maar opmerkelijk is dat Paulus door dit alles zijn geloofsblijdschap niet kwijt is geraakt.

Die blijdschap is daarvoor té diep en té hecht verankerd in zijn Heer.

En zolang die Heer maar verkondigd wordt, is Paulus een blij mens.

En ik zal mij ook verblijden, zegt hij dan.

Want, zegt hij in vs 19, *ik weet dat dit mij tot behoud zal strekken*.

Dit – zijn gevangenschap en al wat hij aan narigheid ondervindt – het zal vast en zeker heilzaam zijn voor Paulus.

Paulus zegt dit met een citaat uit het boek Job (13,16): *Hij toch zal mij tot heil zijn*.

Misschien heeft zijn benarde positie hem speciaal aan dit boek doen denken.

Kennelijk voelt hij zich verwant met Job.

Daaruit blijkt wel, dat het hem allemaal beslist niet onberoerd laat.

Maar nog meer dan Job is hij overtuigd, dat alles wat hem overkomt heilzaam voor hem zal zijn.

En probeert u zich nu eens in te leven in de christenen in Filippi.

Ze krijgen een brief van hun geliefde Paulus.

Uit heel de brief blijkt dat deze gemeente een bijzondere band met hem had.

Ongetwijfeld hebben ze vol spanning geluisterd toen deze brief werd voorgelezen.

Hoe gaat het met Paulus?

Hoe staat het met zijn proces?

Komt Paulus vrij?

Zal zijn onschuld aan het licht komen?

Of gebeurt er iets verschrikkelijks?

Zal een humeurige keizer hem ter dood veroordelen?

Met kloppend hart hangen de christenen in Filippi aan de lippen van de voorlezer.

Ah! En ik zal mij ook verblijden, schrijft Paulus (vs. 18).

Nu komt het!

Staat zijn proces er dus toch beter voor dan zij vreesden?

Want ik weet, dat dit mij tot behoud zal strekken (vs. 19).

Dus Paulus rekent met zijn vrijspraak?

Daar zal Paulus zelf toch ook wel vurig op hopen, dat hij nog niet hoeft te sterven?

Dat is toch logisch?

Maar misschien heeft Paulus ook hierom met opzet woorden van Job gebruikt.

Alsof hij zeggen wil: *Voor de toekomst weet ik maar één ding zeker*.

Wat alle mensen van God, ook Job, alleen maar hebben geweten.

Dit – dat eens alles uitmondte in heil.

Ook kinderen van God kennen de loop der gebeurtenissen niet.

Weten niet hoe het verder zal gaan.

Ook kinderen van God moeten door noden heen en struikelen over wegen van pijn en verdriet.

Voor gelovigen is de toekomst even onzeker als voor wie dan ook.

Het proces van Paulus staat niet onder de garantie: voor een boodschapper van Christus, voor wie zoveel gebeden wordt, moet het wel goed aflopen.

Evenmin als het ziekbed van een christen voor wie veel gebeden wordt onder de garantie staat: hij of zij moét wel weer beter worden.

Nee, u en ik kunnen maar één ding zeker weten.
Dat wat Paulus in een andere brief schrijft.
Dat God alle dingen laat meewerken ten goede voor hen die Hem liefhebben.
Alle dingen!
Daar is Paulus heilig van overtuigd.
Overtuigd door Gods eigen Geest.
Ook al het kwade wat u nu ondervindt, waar u onder lijdt, wat u kwelt en wat zo vreselijk schrijnt – God laat het meewerken ten goede van allen die Hem liefhebben.
Het strekt tot behoud.
Het is alles uiteindelijk heilzaam!

De vraag is alleen: Wat is heilzaam?
En wat is het goede, waar alles op uitloopt?
En die vraag hangt onmiddellijk samen met de vraag waarmee we begonnen.
Wanneer vindt u uw leven geslaagd?
Waar draait alles om bij jou?
Wat staat in het middelpunt?

Voor Paulus is dat: dat Christus zal worden grootgemaakt (vs. 20).

Daarin ziet Paulus de zin van zijn bestaan.
Dat Christus aan zijn eer komt.
Dat zijn Naam een goede klank krijgt.
Daar leeft hij voor.
Daar kijkt hij reikhalzend naar uit.
Als Christus wordt grootgemaakt, als door wat Paulus overkomt zijn Heer positieve aandacht krijgt en geprezen wordt – dan is Paulus' hartenwens vervuld.
Dat staat bovenaan zijn verlanglijstje.
Ja, daar is heel dat lijstje volledig mee gevuld.

Wat maakt het eigenlijk uit, zegt Paulus, of ik zal blijven leven, of dat ik zal sterven?
Als Christus maar wordt grootgemaakt!
In wezen maakt het voor Paulus geen verschil.
Als Christus maar zo groot wordt, dat niemand meer aan Hem voorbij kan en niemand meer aan Hem voorbij wil gaan.
Als mensen maar tot de erkenning komen: *Christus, die is het einde!*
Die is het waard om voor te leven en voor te sterven.
Dat is Paulus' vurigste verlangen.

En dan blijkt: Paulus houdt rekening met beide mogelijkheden.
Dat hij wordt vrijgesproken en door zal mogen leven.
Of dat hij zal worden terechtgesteld.
En eigenlijk weet Paulus niet wat hij kiezen moet, zoals hij in vs. 23 zegt.

Probeert u zich dat eens in te denken.
Dat ú voor die keuze staat.
Misschien komt ik vrij – misschien moet ik sterven.
Waar zou je voor kiezen?
Zouden wij het niet weten?
Dan kies je toch voor het leven, voor vrijlating?
Wie wil nu graag dood?
Eigenlijk is het toch helemaal geen keuze?
De dood – dat is toch het laatste wat je zoekt?
Daar verzet je je toch tegen met hand en tand?
Dat is toch een streep door alles wat het leven fijn maakt?
Eten en drinken en liefhebben en geld verdienen.
Je vrienden en je hobby's, reizen en lezen en musiceren – noem maar op?

Ja, kijk, als een mens al die dingen niet meer kán...

Als je zo vreselijk ziek bent of gehandicapt of afgetakeld door de ouderdom, dat het leven deze mogelijkheden om te genieten niet meer in zich bergt...
Ja, dán kan de dood misschien aantrekkelijk lijken.
Als het leven zo murw geslagen is en als er met geen mogelijkheid meer uit te persen is...
Als er alleen nog maar pijnen en lasten en zorgen zijn...
Ja, dán kan de dood welkom zijn.

En voor velen vandaag is de dood dan ook welkom.
En ze roepen hem bewust te hulp tegen het ontluisterde leven.
Maar dat doe je toch niet, zolang je nog in het volle leven staat?
Hoe kan Paulus ook maar één seconde aarzelen als hij het voor het kiezen zou hebben tussen leven of dood?

Het is wel duidelijk, denk ik, dat wat Paulus hier zegt volkomen haaks staat op het denken over leven en dood in onze tijd en in onze cultuur.

En, wees eerlijk, waar staat ons denken en beleven het dichtst bij?
Bij dat van Paulus of bij het algemeen gevoelen in onze omgeving?

Voor Paulus verdient het leven niet de voorkeur boven de dood.
Maar de dood verdient ook niet de voorkeur boven het leven.
Zo is het ook niet.
Nee, beiden hebben hun aantrekkelijkheid.
Het lijkt wel of het Paulus in wezen niet uitmaakt.
Want leven of dood hebben voor hem op zichzelf geen betekenis.
Betekenis krijgen beiden alleen door Christus.

Dat doet me denken aan een bijzondere getuige van Christus uit onze tijd.
U hier in de kerk herinnert u zich misschien nog wel dat we een tijd geleden gebeden hebben voor ds. Damanik uit Indonesië, op Sulawesi.
Deze dominee was vals beschuldigd van wapenbezit.
Hij heeft een volledig oneerlijk proces gekregen.
En de rechtbank veroordeelde hem tot drie jaar gevangenisstraf.
Maar nog vóór zijn veroordeling liet Damanik weten: *Ook al moet ik tot de wederkomst van Christus in de gevangenis zitten – ik vind het best.*
Als ik maar de kans krijg om te getuigen!

Daarom wees hij een aanbod om in het buitenland te gaan studeren resoluut af.
Damanik beschouwde het proces tegen hem, met alle publiciteit daaromheen, als een door God gegeven kans om van de waarheid te getuigen.
Het gaat hier wel niet om een keus tussen leven of dood, maar tussen vrijheid of gevangenschap.
Maar ds. Damanik is van dezelfde geest als Paulus.

Paulus, die in vs. 21 zegt: *Want het leven is mij Christus en het sterven gewin.*
Dat kunnen we misschien het best zo verstaan: *Voor mij is het leven Christus en dan is zelfs het sterven winst.*

Het leven is voor Paulus Christus.
Hij leeft voor zijn Heer.
En als hij vrijkomt, dan zal hij met zijn vrijheid zijn Heer dienen.
Zoals hij het ook met zijn gevangenschap deed.
Hij zal zich weer volop wijden aan de opbouw van het geloof van de gemeenten, waarvoor hij zich verantwoordelijk weet.
Hij weet (vs. 24) hoeveel nuttig werk hij zo nog zal kunnen doen.
De jonge gemeenten van Christus hebben het nog zo nodig, dat een ervaren gelovige hen leidt tot een nog voller geloofsblijdschap.
En wat zal Paulus daaraan nog graag meewerken.

Maar als hij ter dood veroordeeld wordt, dan ziet Paulus ook daar voordeel in.
Ook dat sterven kan hij als winst beschouwen.
En wat is dan wel de winst van zijn sterven?
Dat kun je persoonlijk zien.
Het sterven betekent voor Paulus het einde van een leven vol moeiten en zorgen.
En zijn dood verlost hem van de strijd tegen zonde en tekorten.
Dat is ongetwijfeld winst.
Winst voor Paulus zelf.
Eindelijk rust!

Maar volgens mij ziet Paulus de winst van zijn sterven vooral in zijn bijzondere omstandigheden.
En dan gaat het niet zozeer om winst voor hem zelf, maar voor Christus!
In Paulus bijzondere situatie van gevangene om het evangelie, gevangene om Christus' wil, betekent zelfs zijn dood winst voor de zaak van Christus.
Want dan zullen de mensen erover praten.
Zoals nu over het proces tegen ds. Damanik en zovele anderen.
En de naam van Christus zal genoemd worden.
Alle aandacht zal dan vallen op de Heer voor wie Paulus de dood is ingegaan.
En voor wie zovele andere christen de gevangenis ingaan of ook sterven moeten.
En dat is winst.
Winst voor het evangelie en dáárom – zeker – ook winst voor Paulus persoonlijk.

Hoort u?
Paulus maakt zichzelf en zijn verlangens totaal ondergeschikt aan de zaak van zijn Heer.
Maar kennelijk beleeft hij zelf daarbij helemaal geen spanning tussen de belangen van Christus en die van hem persoonlijk.
Voor hem vallen die samen.
Dan denk ik met name aan vs. 23.
Waar hij zegt dat heen te gaan en met Christus te zijn het beste is.
Ook zo levert sterven voor hem winst op.
In de oude Statenvertaling lezen we het zo: *Ontbonden te worden en met Christus te zijn, dat is zeer verre het beste.*
Dat roept het beeld op van een schip, waarvan de trossen worden losgegooid.
Of van een tent, die wordt opgebroken om op reis te gaan van hier naar elders. Met die uitdrukking wordt het sterven getekend als een verhuizing.

Hoe we ons dat exact moeten voorstellen, daar zegt Paulus weinig over.
Wat dat zijn met Christus in onze dood precies inhoudt, dat blijft oningevuld.
De ene gelovige maakt zich daar heel concrete voorstellingen van.
Voor een ander blijft hier een ondoorzichtige sluier over hangen.
In ons denken en spreken daarover moeten we elkaar maar vrij laten.
God zelf zegt daar in zijn Woord immers maar heel weinig over.
Duidelijk mag zijn, dat zelfs ons sterven geen breuk betekent van onze band met Christus.
Want niets kan ons scheiden van de liefde van God, welke is in Christus Jezus.
En of we in de dood die band met onze Heer al of niet bewust zullen beleven en ervaren, dat is hier van volkomen ondergeschikt belang.

Nee, waar het om gaat – ik hoop dat dat wel duidelijk is geworden.
Als de zaak van Christus maar wordt gediend.
Paulus kiest dan ook niet wat hem persoonlijk eigenlijk het plezierigste leek.
Hij is beslist geen geestelijke egoïst.
Paulus aanvaardt uiteindelijk het leven.
Het leven in het vlees, zoals hij dat in vs. 22 en vs. 24 noemt.
In onderscheid van het leven met Christus, dat zelfs door de dood niet wordt opgeheven.
Paulus aanvaardt het aardse leven.
Want hij heeft de stellige indruk, dat zijn vrijlating toch meer voor de hand ligt dan zijn executie.
En daar ziet hij zijn taak.

Zijn leven is een leven met en voor de anderen als getuige van het evangelie.
Zijn leven is dienen, nederige, gehoorzame getuigendienst.
Om de gemeente te brengen tot grotere geloofsblijdschap (vs. 25).

Om die geloofsblijdschap ook in uw en mijn leven te ontsteken.
De geloofsblijdschap die daarin bestaat, dat we ons op grond van Gods beloften volledig het eigendom weten van onze Heer Jezus Christus.
En die zich daarin uit, dat we net als Paulus ons leven volledig in dienst van onze Heer stellen en onze wensen en verlangens ondergeschikt maken aan de zaak van onze Heer.
Voor een gelovige heeft het leven betekenis voorzover het werk van God voortgang krijgt.
En daar vindt hij zijn grootste blijdschap in.

Laten we bidden, gemeente, dat die geloofsblijdschap in ons groeien mag.
Dat we leren te breken met de geest van onze welvaarts cultuur, die alleen maar uit is op genieten en consumeren.
Maar wat leven ondanks dat veel mensen een leeg bestaan zonder blijdschap.
Want de mens van vandaag heeft veelal het genot verlerd, dat wordt geleverd door geduld en inspanning en opoffering.
En daarmee raakt ook de vreugde verloren die ligt in plicht en toewijding.
De gemeenschap is onbelangrijk geworden.
En individualisme is ervoor in de plaats gekomen.

Ik las ooit een citaat van een humanistische psychiater.
Deze niet-gelovige man schrijft:

Wij moeten weer gaan nadenken over begrippen als plicht en verantwoordelijkheid. Daarmee ontdekken we misschien de vreugde in de dienstbaarheid aan anderen. De kinderen van de welvaart hebben nergens gebrek aan, behalve aan het voorrecht zelfopofferend te zijn, onzelfzuchtig en zorgzaam.

Maar, zo zegt hij, het leven krijgt alleen maar zin door lief te hebben.
En liefde vraagt om overgave.
Om samensmelting met een ander kwetsbaar mens of met vele anderen.

Maar waar halen we de kracht vandaan om zo lief te hebben in dienstbaarheid? Deze humanist gelooft in de natuurlijke goedheid van de mens.
Maar hier laat hij ons in de steek.
Hier helpt juist Paulus ons verder.
Want Paulus leert ons geloven in de kracht van de Geest van Christus.
En in de kracht van het gebed om te komen tot de blijdschap van het geloof.
Paulus leert ons roemen in Christus, die deze blijdschap in onze levens werken wil.

Ja, laten we bidden dat we ons met hart en ziel leren inzetten voor dienst aan onze Heer en zijn gemeente.
Dat we het leren om Paulus na te zeggen:
*Het leven is voor mij Christus.
En dan is zelfs het sterven winst.*

AMEN.